

ความพึงพอใจของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ปณิธาน แจ่มแจ้ง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t -test และทดสอบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน One Way Analysis of Variance ผลการวิจัยพบว่า 1) ความความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ของครูที่มีเพศต่างกันมีความความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยครูเพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าครูเพศชาย 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: 1) ความพึงพอใจ 2) การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม มีจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติ

*สาขาการบริหารการศึกษา

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข, หน้า 5) มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (4) จัดการเรียนรู้การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

และจากสภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทันสมัยมีบทบาทในชีวิตประจำวัน อารยธรรมต่างประเทศมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การดูแลเอาใจใส่และพึ่งพาอาศัยกันในครอบครัวปฐมภูมิลดน้อยลง การพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือเป็นคนดี มีคุณธรรมนำความรู้ และอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมไทย ซึ่งเป็นเมืองพระพุทธศาสนามั่นคงและน่าอยู่สืบไป

ปีการศึกษา 2546 สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 ลักษณะเพื่อจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ 1 ใน 5 ลักษณะที่กำหนดให้มีขึ้นในโรงเรียนปกติ โดยมีจุดเน้นที่การพัฒนาจิตวิญญาณเป็นการเรียนรู้รากเหง้าของภูมิปัญญาไทย คือ หลักธรรมพระพุทธศาสนาอันทรงคุณค่า ให้ผสมผสานกับการปฏิรูปการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ก, หน้า 1) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ และคุณธรรม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 และ 23 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข, หน้า 11) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนโดยยึดหลักธรรมชาติของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามตามหลักแห่งปัญญาธรรม 4 ประการ คือ การอยู่ใกล้ชิดคนดี การเอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี การมีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ได้อย่างถูกวิธี และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ได้จัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศได้นำแนวทางการดำเนินการมาวางแผนพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกินอยู่ ดู

พึงเป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมี วัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา มี แนวคิดเบื้องต้นของการจัดสภาพในสถานศึกษาที่เหมาะสมของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไว้ 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและ ปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ก, หน้า 16 - 2)

การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยการนำหลักไตรสิกขามานุกรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน และ สาระวิชาตามหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ และวางแผน การพัฒนาอย่างชัดเจน ตลอดจนปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะเป็นหลักการบริหารที่จะครอบคลุมและ สัมพันธ์งานทุกด้านของโรงเรียนอันนำสู่มาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งเป็นข้อกำหนด เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับ ส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2549 ข, หน้า 16) การดำเนินชีวิตเป็นไปตามหลักไตรสิกขา การจัดการเรียนการสอนมีความ เป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูและนักเรียน การบริหารจัดการในสถานศึกษา เป็นไปตามหลักหลักการ ประชาธิปไตย สามารถนำไปพิจารณาการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธให้เข้มแข็ง มี ประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประ โยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ ให้ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/ โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่ สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็น ระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้ดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร หรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่ทุก คนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันเช่นนี้ ระบบการดำเนินงานจะเกิดความต่อเนื่อง จะเป็นส่วน หนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของ ทุกคน เป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา (สำนักทดสอบทาง การศึกษา, 2553, หน้า 2 – 3) ซึ่งปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการจัด การศึกษาเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทาง อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทางการศึกษา มีหลายปัจจัย ได้แก่ คุณภาพครู

คุณภาพหลักสูตร คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา สภาพแวดล้อมของการศึกษา ความพึงพอใจในการจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันเป็นกระบวนการในการจัดระบบการวางแผน การควบคุม และการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (วีระยุทธ ชาติตะกัญจน์, 2555, หน้า 52 – 56) สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหรือกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษารายทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านบริหารจัดการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดในหลักสูตร การดำเนินงานโครงการ/ กิจกรรม โรงเรียนวิถีพุทธสถานศึกษาจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษาและพัฒนาให้เป็นสถานศึกษามีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,200 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยมีขอบเขตของเนื้อหา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และ 5) ด้านบริหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ข้อมูลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้ t - test
4. ข้อมูลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หากมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะเปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Sheffe's Post hoc Comparison)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่าง 5 - 10 ปี มากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี ตามลำดับ
2. ครูมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ครูมีความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นเพราะในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยในปีพุทธศักราช 2558 – 2559 โดยส่วนวางแผนและพัฒนารอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ได้ประกาศโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รุ่นที่ 1 จำนวน 27 โรง นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2553 – 2559 จำนวน 7 รุ่น จำนวน 738 โรง กระจายอยู่ในโรงเรียนทั่วประเทศไทย และมีโรงเรียนวิถีพุทธที่ลงทะเบียนไว้อีกจำนวน

22,730 โรง อยู่ทั่วประเทศเช่นกัน ไม่สามารถจะนำมากล่าวในที่นี้ได้ โดยศึกษาจากเว็บไซต์โรงเรียนวิธิพุทธ ที่ <http://www.vitheebuddha.com> โดยหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนวิธิพุทธถูกนำเสนอหามาร้อยเรียง จัดลำดับความสำคัญ เป็นหลักสูตรบูรณาการที่เกิดเป็นคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ผ่านหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ตั้งแต่อนุบาล ไปประถม ต่อเนื่องจนมัธยม ความเข้าใจถึงแก่นแท้ของการศึกษา การได้เรียนรู้ การได้ลงมือปฏิบัติ การให้เด็กได้ลงพื้นที่เรียนรู้วิถีชีวิตจริง ได้พบครูหลากหลายรูปแบบ จึงทำให้เด็กเกิดทักษะต่างๆ มากมายที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต ที่สำคัญเด็กๆ ได้เรียนรู้ ได้ความอดทน และได้ตระหนักถึงคุณค่าด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ครูในโรงเรียนวิธิพุทธจำเป็นต้องเข้าใจหลักของพระพุทธศาสนา มีการศึกษาธรรมอย่างสม่ำเสมอ รู้จักปฏิบัติธรรม ร่วมกิจกรรมเสนาธรรม นำไปประพฤติปฏิบัติ แล้วนำมาขยายเป็นกิจกรรมลงสู่วิถีชีวิตของเด็กนักเรียน ในขณะที่เดียวกันเด็กนักเรียนทุกคนในโรงเรียนจะต้องรู้จักสวดมนต์ รู้จักการทำวัตร เข้าใจที่มาเด็กๆ ต้องฝึกสงบจิตใจ ด้วยการฝึกเดินจงกรมในบริเวณโรงเรียน ฝึกนั่งสมาธิ ตำรวมจิตใจระหว่างการเปลี่ยนคาบเรียน เพื่อเป็นการฝึกสติและฝึกสมาธิ พร้อมทั้งจะเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ คุณภาพของครูในโรงเรียนวิธิพุทธ จึงไม่ใช่แค่ผู้ทำหน้าที่สอนพระพุทธศาสนา แต่ต้องเป็นผู้ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาชีวิต พยายามปรับปรุงแก้ไขตัวเอง ฝึกและฝึนตัวเองตามหลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพราะหน้าที่หลักของครูในโรงเรียนวิธิพุทธ คือ “การสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์” สามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ไม่ใช่เป็นมนุษย์ที่เรียนเก่งแต่เพียงอย่างเดียว จึงเป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งของครูทุกคนของโรงเรียนวิธิพุทธนี้ โรงเรียนวิธิพุทธมีประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนในโรงเรียนวิธิพุทธ โดยจะเข้าสู่กระบวนการฝึกและฝึน เพื่อให้รู้จักความคิดและความรู้สึกของตัวเอง มีสติ รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สามารถยังคิด กำกับดูแลคำพูดและการกระทำของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิต ที่ได้ทั้งประโยชน์และมีความสุข สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความรู้เกี่ยวกับโลกภายในที่ทางโรงเรียนให้ความสำคัญไม่แพ้ความรู้ด้านอื่นๆ เด็กนักเรียนในโรงเรียนวิธิพุทธอาจไม่สนุกที่ต้องล้างถ้วย จาน ชาม หลังรับประทานอาหารเสร็จ อาจเห็นคเหนื้อยและรู้สึกทุกข์ที่ต้องเก็บขยะหรือกวาดใบไม้ แต่สิ่งที่พวกเขาได้ซึมซับจาก “การฝึกและฝึน” คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจ ด้วยความเคารพ ซึ่งลักษณะนิสัยเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าต่อชีวิตของพวกเขาต่อไป และสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ไม่เฉพาะแต่ในหนังสือเรียนเท่านั้น ทugendที่เรียนชีวิตในโรงเรียนวิธิพุทธ ล้วนเป็นไปเพื่อสร้างคนดีที่ได้ทั้งประโยชน์และมีความสุขตามแนวทางพุทธศาสนา ทุกคนล้วนต้องการความสุข ดังนั้น เมื่อมีการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการ

อารมณ์ต่างๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกัน สิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้ นี่จึง เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการศึกษาผลจากการฝึกสตินี้ จะทำให้เด็กทุกคนสามารถควบคุมและรู้เท่าทัน อารมณ์ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกรัก โกรธ โลก หรือหลง ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไร ก็จะมีสติและ เลือกได้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ทุกอย่างล้วนมีเหตุปัจจัย มีที่มา เมื่อเด็กสนใจศึกษาชีวิต ฝึกให้ สามารถอยู่กับตัวเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ตัวเอง มีศักยภาพ มีสติปัญญาที่จะเลือกสิ่งที่ดี และออก จากสิ่งที่ไม่ดีได้ รู้จักควบคุม รู้จักชนะใจตัวเอง ฝึกเป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ มีความอดทน มีความขยัน ฝึกให้คิดเป็น สงบในเวลาที่เหมาะสม สามารถปล่อยวางสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ มีจิตใจที่รัก การต่อสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง และมีการพัฒนาในทุกๆ ด้านของชีวิต จนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดีงาม มี สมรรถภาพจิตที่ดี คือ มีจิตที่อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อกิเลสทั้งปวง ละอายต่อความชั่ว และ เกรงกลัวต่อบาป ครูจึงสร้างให้เด็กมีความอดทน “สุขง่าย ทุกข์ยาก” นึกถึงคนอื่น อยากให้คนอื่นมี ความสุขด้วย สิ่งเหล่านี้ถ้าไม่ฝึก ความคิดความเข้าใจต่างๆ ที่ถูกต้อง อาจไม่เกิดขึ้น เพราะไม่เคยชิน ฉะนั้นถ้าครูและผู้ปกครองพาเด็กฝึกคิดสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่เล็ก ให้เขาเห็นเหตุปัจจัยในทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเขา แยกแยะสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษได้ แยกแยะได้ว่าอะไรเป็นคุณค่าแท้ อะไรเป็นคุณค่าเทียม เด็กเหล่านี้ ก็จะเติบโตมาเป็นคนที่มีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความเข้าใจชีวิต เข้าใจโลก ไม่ติดยึดกับวัตถุ ไม่ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นในชีวิตก็ตาม เขาก็จะรับมือได้ เป็นที่พึ่งให้กับตัวเองได้ นี่ก็ผลจาก การศึกษาตามแนวทางพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอน จึงทำให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักและเข้าใจในการมีส่วนร่วมพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และมีความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียน ประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียน ชีโนรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ” ของนางสาวมณีนรัตน์ เมียส วิทยานิพนธ์หลักสูตร ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๔) กล่าวปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร พบว่าผู้บริหาร และครูการบริหารโรงเรียน วิถีพุทธ ให้การสนับสนุนของผู้บริหาร ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจนเพื่อดำเนินการพัฒนาตามแนววิถีพุทธอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องถ้า ต้องการให้งานประสบ ความสำเร็จเป็นอย่างดีมีการสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ สำคัญเพื่อให้การ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีความคล่องตัว ต่อเนื่อง บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม นั้น มีการนิมนต์ พระภิกษุมาร่วมช่วยสอนจริยธรรมในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “สุพจน์ อวย

ประเสริฐ” ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริม ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก และจากการวิจัยได้ลงไปสัมผัสกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นวิถีพุทธ

2. ผลการเปรียบเทียบ ความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยครูเพศหญิงมีความ ความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มากกว่าครูเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศเป็นตัวแปรที่จะส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ความพึงพอใจการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แตกต่างกัน โดยครูเพศหญิงมีความ ความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพราะส่วนใหญ่ครูเพศหญิงจะได้รับมอบหมายให้ทำงานในด้านคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าครูเพศชาย ดังนั้น ครูเพศหญิงจึงมีบทบาทค่อนข้างมากกว่าและมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพราะเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ส่วนครูเพศชายอาจจะมียบทบาทในรูปของคณะกรรมการในการดำเนินงาน ดังนั้นความ ความพึงพอใจการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนประถมศึกษาของครูทั้งสองเพศจึงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระอาทิตย์ ยานันท์ (2552, บทคัด ย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาอาสาสมัครตามแนวพุทธวิธี ศึกษาผลสัมฤทธิ์โครงการเพิ่ม โอกาสบวชนกขัมมบารมีของวัดปัญญานันทารามทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวงจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้เข้ามาบวชนกขัมมบารมีส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศีลมากที่สุด รองลงมาได้แก่เรื่องปัญญาและสมาธิตามลำดับ แสดงว่าแม้ในสถานศึกษา เพศหญิงได้รับผิดชอบหน้าที่ในการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาดังกล่าว จึงสมควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการจัด

การศึกษาของโรงเรียน นำผลการศึกษาวิจัยการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานทางการศึกษาของแต่ละระดับ การศึกษามาพัฒนาตามรายชื่อย่อย และรายด้าน ให้อยู่ในระดับสูงยิ่งขึ้น เช่น การดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมี ค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด นำมาเป็นข้อมูลปรับปรุง และพัฒนาตามมาตรฐาน โดยใช้วิกฤตให้เป็นโอกาส ในการ วางแผนเร่งรัดพัฒนาให้คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูงยิ่งขึ้น เป็นต้น และในการบริหาร พึงตระหนัก การดำเนินงานโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนา คุณภาพการศึกษา จึงต้องพัฒนาการบริหารงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้านให้อยู่ในระดับ มากที่สุด เพื่อส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ การศึกษาให้สูงขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการพัฒนาตนเอง คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดการบริหารตามแนวทางโรงเรียนวิถี พุทธ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและยั่งยืน สามารถผลิตนักเรียน ให้เป็น ผู้มีคุณภาพ เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข

3. ผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 นำผล การศึกษาวิจัยเป็น ข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดย ให้อธิบดีหลักการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

4. ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นข้อมูลใน การศึกษา และวางแผนกำหนดนโยบายการพัฒนากระบวนกรจัดการศึกษาโดยยึดตามแนวทาง โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานให้สูงขึ้น

5. นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปผู้สนใจการศึกษาการบริหารตามแนววิถีพุทธ สามารถนำผลการศึกษาวิจัยใช้ประกอบอ้างอิงในส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือนำเป็นข้อมูลในการพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน และในการวิจัยพัฒนา ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างคุณภาพของบุคลากร โรงเรียนวิถีพุทธ กับ ความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู

2. ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารที่มีความแตกต่างระหว่าง เพศ ในด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์
3. ศึกษากระบวนการไตรสิกขา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
4. ศึกษาการพัฒนานวัตกรรมบูรณาการไตรสิกขากับการสร้างองค์ความรู้จิตวิเคราะห์

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.).

กรมการศาสนา. (2543). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมวิชาการ.

“การสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยม

ศึกษาตอนต้นในช่วงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

“กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553”.

(2553, 2 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก หน้า 22.

โครงการวิถีพุทธ. วันที่ค้นข้อมูล 7 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนวิถีพุทธ)

[โรงเรียนวิถีพุทธ](#)

จิตรประสงค์ ขาวเจริญ. (2540). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน*

โรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษา
ศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย,

นัตรชัย สิงห์สถิต. (2558). *การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาใน
สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- เฉลิมรัก สดไสย. (2554). การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรี นครินทวิโรฒ.
- ดวงธิดา พุทธระภูณ. (2554). กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของ
นักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ในอำเภอปากพลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธีระ รุณเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับ
ปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
นวสาส์นการพิมพ์.
- นรา ตรีธัญญา. (2543). การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่
สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
นิรชา ชัยศิริรัตนดำรง. (2554). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนในอำเภอหาด
พนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- มณีนันท์ เมียส. (2554). การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547). รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.)
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546 ก). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. นนทบุรี: กรม
อนามัย. _____ . (2546 ข). ผู้การศึกษาแนวพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและ
พัสดุ (ร.ส.พ.).

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2546). หลักการสอนความรู้คู่คุณธรรม. วารสารสุทธิปริทัศน์.

วุฒิชัย วีระวัฒน์. (2549). การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์.

“ศึกษาการใช้คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา”. วิทยานิพนธ์
ปริญญา

ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์.

สนิท สายธนู. (2549). รายงานการวิจัย โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้
ด้านจริยธรรม ศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2. ทูลสนับสนุนการวิจัย ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

สากล เกตทอง. (2545). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์
กศ.ด.พิษณุโลก , มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ.

สุทธิวงศ์ ดันดยาพิศาลสุทธิ. (2541). คุณธรรมจริยธรรมกับสังคมไทย. วารสารวิชาการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

_____. (2554). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวง
ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

_____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.

“ องค์ประกอบของโรงเรียนที่ดี ” เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/27773>

ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2560.

อุทัยวรรณ สอนเจริญ. (2555). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น : พหุกรณีศึกษา.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

